

Nr 185.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1939 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens arbetslöshetskommission, reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m. jämte i dessa ämnen väckta motioner.

(3:e avd.)

I anslutning till sina i årets statsverksproposition under femte huvudtiteln (punkterna 19 och 20) gjorda framställningar har Kungl. Maj:t i propositionen nr 179, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 3 mars 1939, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1939/40 anvisa *dels* till Statens arbetslöshetskommission ett förslagsanslag av 350,000 kronor, *dels ock* till Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har utskottet till behandling förehäft *dels* två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 282, inom första kammaren av herr *F. Domö m. fl.* och den andra, nr 436, inom andra kammaren av herr *I. Anderson* i Norrköping *m. fl.*, vari, såvitt nu är ifråga, hemställts, att riksdagen ville höja det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. begärda anslaget från 8,000,000 till 10,500,000 kronor,

dels en inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Stockholm *m. fl.* väckt motion, nr 2, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta uppdraga åt regeringen att snarast möjligt avveckla arbetslöshetskommissionens verksamhet, att ännu pågående A. K.-arbeten övertagas och utföras i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi till avtalsenliga löner och att understödsverksamheten lägges direkt under socialdepartementet i enlighet med de allmänna riktlinjer, som återfinnas i motion nr 7 i andra kammaren vid 1936 års riksdag,

dels en inom andra kammaren av herrar *E. Ericsson* i Sörsjön och *N. Olsson* i Rödningsberg väckt motion, nr 40, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående sådan ändring av nu gällande arbetslöshetsdirektiv, att skogsarbetare och andra arbetare icke utan att synnerliga skäl därtill föreligga avstängas från erhållande av arbetslöshetshjälp, samt att för riksdagen måtte framläggas de förslag vartill utredningen kan föranleda,

dels ock en inom andra kammaren av herr *J. H. Brädefors m. fl.* väckt motion, nr 283, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta avskaffa arbetslöshetskommissionen och de nuvarande arbetslöshetsdirektiven samt att of-

fentliga arbeten, vid vilka kollektivavtalslöner tillämpas, skola anordnas och handhavas av statens, kommunernas och vägdistriktens ordinarie organ.

Ifråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 282 samt II: 2, 40 och 283.

Arbetslöshetskommissionens förslag rörande dess hjälpverksamhet under nästa budgetår utgår från ett hjälpbehov av i genomsnitt 9,000 arbetslösa, av vilka 1,550 skulle sysselsättas i statliga reserverbeten, 1,200 beredas arbete genom statskommunala reserverbeten, 6,050 erhålla kontantunderstöd eller ungdomshjälp samt 200 sysselsättas med arkivarbeten. Kostnaderna för verksamheten beräknar kommissionen till 14,500,000 kronor, varav för statliga reserverbeten 7,000,000 kronor, för statskommunala reserverbeten 3,000,000 kronor, för kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp 4,000,000 kronor samt för arkivarbeten 500,000 kronor. Då kommissionen vidare räknar med 1,000,000 kronor i ersättning från uppdragsgivare, skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till 13,500,000 kronor. Därjämte anser kommissionen ett belopp av 2,500,000 kronor erforderligt för färdigställningsarbeten utanför det egentliga hjälpprogrammet.

De centrala administrationskostnaderna uppskattar kommissionen till 450,000 kronor.

Två ledamöter inom arbetslöshetskommissionen hava i avgiven reservation förklarat, att de i likhet med kommissionen ansåge, att man för den statliga arbetslöshetshjälp, som lämnades inom ramen av kommissionens verksamhet, borde för nästa budgetår räkna med hjälpbehov för i genomsnitt 9,000 arbetslösa, men samtidigt förordad en annan fördelning av hjälpverksamheten på olika hjälpformer än den av kommissionen föreslagna i syfte att bereda en större del av de arbetslösa sysselsättning vid statliga reserverbeten. Enligt reservanternas förslag borde 2,200 arbetslösa erhålla statligt reserverarbete, 800 statskommunalt reserverarbete, 5,800 kontantunderstöd eller ungdomshjälp och 200 arkivarbete. Reservationsanslaget till reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. beräknas av reservanterna till 15,300,000 kronor.

Då ökningen av antalet reserverbetare skulle medföra ett minskat behov av färdigställningsarbeten, anse reservanterna det av kommissionen ifrågasatta anslaget till arbeten utanför det egentliga hjälpprogrammet kunna ned sättas till 2,200,000 kronor.

Departementschefen anför följande.

Vid den redogörelse, som jag i annat sammanhang lämnat för det nu varande arbetslöshetsläget, har jag uttalat, att situationen under den senaste tiden något försämrats, men att försämringen, som praktiskt taget uteslutande drabbat skogsindustrierna, möjligen kan vara av övergående natur. Givetvis erbjuder det för närvarande betydande svårigheter att bedöma, huru utvecklingen i fortsättningen kommer att gestalta sig. Jag vill emellertid erinra därom, att i årets tilläggsstat ha under nionde huvudtiteln upptagits åtskilliga arbetslöshetsanslag, som avse att giva möjlighet till igångsättande av arbeten inom de skogsdistrikt, där en viss konjunkturarbetslöshet under innevarande vinter faktiskt uppträtt. Genom dessa arbeten torde

skogsarbetarnas sysselsättningsmöjligheter förbättras därhän, att arbetslöshetssiffrorna även under nästa budgetår minskas. Jag vågar vidare räkna med att sysselsättningsvårigheterna i skogsdistrikten icke skola bli så omfattande under nästföljande avverkningsäsöng, som de varit under innevarande.

Skulle arbetslöshetsläget emellertid bli oförändrat, finner jag mig böra i huvudsak godtaga de beräkningar rörande hjälpverksamhetens omfattning, som av arbetslöshetskommissionen framlagts i dess slutliga framställning i ämnet. Under nu angivna förutsättningar torde hjälpverksamheten under nästa budgetår böra omfatta omkring 9,000 personer.

Enligt kommissionens förslag skulle i statliga reserverbeten sysselsättas 1,550 man och i statskommunala reserverbeten 1,200 man. Vidare skulle 6,050 man erhålla kontantunderstöd eller ungdomshjälp och 200 tilldelas arkivarbeten. Ej heller mot denna fördelning av de arbetslösa å olika hjälpformer har jag annan erinran, än att jag anser, att en ökning av antalet arkivarbetare bör övervägas. 1937 års arbetslöshetssakkunnigas undersökningar rörande kontoristarbetslösheten, för vilka jag i annat sammanhang redogjort, synas mig tala för att äldre, arbetslösa kontorister böra beredas ökade sysselsättningsmöjligheter. Jag kan således icke ansluta mig till det förslag rörande fördelningen, som framlagts av reserverbeterna inom arbetslöshetskommissionen.

Kostnaderna för statens hjälpverksamhet under nästa budgetår uppskattas av arbetslöshetskommissionen till 13,500,000 kronor för reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. samt 2,500,000 kronor för färdigställande av statliga reserverbeten utanför det egentliga hjälpprogrammet.

Mot kommissionens uppskattning av utgifterna för reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. har jag i och för sig icke någon invändning att göra. Med hänsyn till ovissheten av den framtida utvecklingen på förevarande område anser jag dock, att anslaget för nämnda ändamål nu bör begränsas till 8,000,000 kronor. Jag förutsätter därvid att, därest förhållandena under loppet av nästa budgetår skulle komma att påkalla anvisande av ytterligare medel, sådana medel skola kunna ställas till förfogande i erforderlig utsträckning.

I tidigare års reservationsanslag till reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. ha vissa belopp ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande av enskild företagsamhet. Sammanlagt ha 2,600,000 kronor på så sätt ställts till förfogande. Av detta belopp har, såsom framgår av bilaga A, cirka 1,840,000 kronor disponerats. Emellertid ha ytterligare 550,000 kronor reserverats för Lyckebyåns reglering, varför till Kungl. Maj:ts disposition kvarstå cirka 200,000 kronor. För sistnämnda ändamål torde ytterligare böra reserveras 150,000 kronor. Skulle vidare den kompletteringsverksamhet av ofullständiga jordbruk, som föreslagits av såväl Blekinge- som Väster-norrlandsutredningarna, anses böra komma till stånd åtminstone i någon utsträckning, torde för detta ändamål 250,000 kronor böra vara disponibla. För uppmuntrande av företagsverksamheten, framförallt genom företagsreformeringar i län med odifferentierat näringsliv, torde ävenledes medel böra beräknas.

Med hänsyn till det anförda lär av det nu äskade anslaget ett belopp av 500,000 kronor böra stå till disposition för nu angivna ändamål. Sist berörda syften lära kunna tillgodoses inom den angivna anslagsramen.

Lika med kommissionen utgår jag från att för färdigställande av arbeten enligt den öppna marknadens villkor bör för nästa budgetår beräknas ett belopp av 2,500,000 kronor. Då dessa arbeten motiveras av önskvärdheten ur trafiksynpunkt att pågående vägföretag icke av-

brytas, böra emellertid kostnaderna för arbetena — på sätt beräknats för motsvarande arbeten under innevarande budgetår — gäldas i den ordning, som i allmänhet gäller i fråga om dylika arbeten.

Slutligen finner jag, att kommissionens centrala administrationskostnader m. m. böra för nästa budgetår uppskattas till 350,000 kronor.

Vad kommissionen anfört om upptagande till närmare prövning av frågan om en mera tryggad anställning för kommissionens befattningshavare, torde böra upptagas till behandlig i samband med pågående utredningar om arbetslöshetshjälpens framtida ordnande.

Utskottet.

De av departementschefen angivna allmänna riktlinjerna för arbetslöshetskommissionens verksamhet under nästa budgetår föranleda icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker jämväl, att till såväl kommissionens centrala verksamhet som till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. anvisas medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Härav följer, att utskottet anser sig icke böra biträda det i motionerna I: 282 och II: 436 framställda yrkandet om ökad medelsanvisning för sistnämnda ändamål.

Den av Kungl. Maj:t ifrågasatta dispositionen av visst belopp av anslaget till reservarbeten, kontantunderstöd m. m. för främjande av företagsverksamhet finner sig utskottet ock böra tillstyrka.

Av den anslutning till arbetslöshetspolitikens allmänna utformning under nästa budgetår, som utskottet i annat sammanhang givit tillkänna, framgår vidare, att utskottet avstyrker bifall till motionerna II: 2 och 283.

Det i motionen II: 40 framställda yrkandet avser att få till stånd en ändring av gällande direktiv för avstängning från den av arbetslöshetskommissionen förmedlade arbetslöshetshjälp, närmast i syfte att bättre kunna tillgodose skogsarbetarnas intressen. I anledning härav vill utskottet erinra om, att kommissionen äger möjlighet att på framställning av kommun meddela dispens från gällande bestämmelser om avstängning från statlig eller statsunderstödd arbetslöshetshjälp. Utskottet har vidare inhämtat, att praktiskt taget samtliga under tiden efter den 1 augusti 1938 till kommissionen inkomma dispensansökningar för skogs- och flottningsarbetare bifallits. Vid sådant förhållande och då anledning föreligger till antagande, att frågan om avstängning av säsongarbetare från arbetslöshetshjälp blir föremål för övertvägande i samband med behandlingen av de spörsmål, som enligt departementschefens uttalande ankomma å 1937 års arbetslöshetssakkunniga, finner sig utskottet icke böra tillstyrka skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t i enlighet med vad i motionen yrkats.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: 2 och 283 samt I: 282 och II: 436, de bägge sistnämnda i vad de avse anslaget till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m., må för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Statens arbetslöshetskommission* ett förslagsanslag av 350,000 kronor;

b) till *Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m.* ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor;

II. att motionen II: 40, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anförts, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

C. P. V. GRÄNEBO.

Närvarande: se under utlåtandet nr 184.

Reservation

av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Carlström*, *Domö*, *Persson* i Falla och *Lundberg*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 282 och II: 436, i vad dessa avse höjning av reservationsanslaget till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. från av Kungl. Maj:t föreslagna 8,000,000 kronor till 10,500,000 kronor.
